

انتظارات و اهداف از نظریه پردازی و تولید علم در سپهر اندیشه امام خامنه‌ای (مدظله العالی)

مجید زین الدینی^۱

چکیده

یکی از مهم‌ترین تأکیدات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دهه‌های اخیر اهمیت به علم، تولید علم و علم‌آموزی است. معظم‌له به پیروی از بزرگان دینی بر «العلم السلطان» تأکید ویژه‌ای دارند و آن را کلید، پیشرفت، استقلال، اقتدار ملی، مقابله با تهدیدات، سعادت بشری و ... می‌دانند. بر این اساس هدف تحقیق حاضر شناسایی انتظارات و اهداف از نظریه‌پردازی و تولید علم در اندیشه امام خامنه‌ای (مدظله العالی) است. رویکرد کلی تحقیق کیفی بوده و از نظر هدف کاربردی است و با استفاده از روش تحلیل مضمون (تماتیک) کلیه بیانات و مکتوبات معظم‌له، از سال ۱۳۶۸ تا ۱۴۰۲ با روش تمام‌شمار مورد مطالعه قرار گرفته است. مطابق یافته‌های تحقیق، ۱۵۸ مضمون پایه، ۲۵ مضمون سازمان‌دهنده و ۲ مضمون فراگیر حاصل شد. انتظارات و اهداف نظریه‌پردازی و تولید علم در حوزه فردی عبارتند از: معنویت‌گرایی، اخلاق‌مداری، قانون‌مداری، انقلابی‌گری، خودباوری، مجاهدت علمی، نشاط علمی، نوآفرینی، روشمندی، عدم تقلیدگرایی، نظریه‌پردازی اسلامی و در حوزه حاکمیتی شامل: شکوفایی استعدادها، امیدآفرینی، آزادی بیان، تحول‌آفرینی، تحول علوم انسانی، ترویج نظریه‌پردازی، پیشرفت علمی، پیشرفت کشور، تولید علم، استقلال علمی، مرجعیت علمی، تمدن نوین اسلامی، فارسی‌زبان علم، اقتدار ملی است.

کلیدواژه‌ها: نظریه‌پردازی، تولید علم، مرجعیت علمی، تحلیل مضمون، امام خامنه‌ای (مدظله العالی).

نظریه، کانون مرکزی علم است و برگرفته از مجموعه رهنمودها و بیانات حضرت امام‌خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، یکی از ارکان مهم تمدن‌سازی، مرجعیت علمی است. از طرفی خود مرجعیت علمی دارای ارکان و اجزاء گوناگونی است که یکی از ارکان اصلی آن تولید علم است. تولید علم هم نیاز به وجود لوازم، زمینه‌ها و شرایط خاص خودش است که نظریه، مرکز ثقل تولید علم محسوب می‌شود. بر این مبنا جامعه‌ای که موفق به نظریه‌پردازی نشود به تولید علم هم نائل نخواهد شد و نمی‌تواند از تولید علم سخن بگوید بلکه به‌صورت مصرف‌کننده نظریات تولیدشده توسط دیگران باقی خواهد ماند. نظریاتی که از دیگران اخذ می‌کنیم و کپی شده آن را استفاده می‌کنیم، آن نظریه‌ها بر اساس مبانی نظری، فکری و فلسفی آن‌ها شکل گرفته است و با توجه به این که مبانی فکری، فلسفی و اعتقادی ما با آن‌ها تفاوت‌های اساسی دارد به‌طورقطع و یقین ما را با پدیده التقاط مواجه خواهد ساخت ضمن آن که تا مادامی که موفق به نظریه‌پردازی و تولید علم نشویم همچنان در اسارت و بندگی علمی دیگران به سر خواهیم برد.

البته این بدان معنا نیست که ما از ره‌آورد‌های دانشی و علمی و فناوری دیگران استفاده نکنیم، هر عقل سلیمی حکم می‌کند که از این ره‌آورد‌ها باید استفاده کرد، منتها در چارچوب تعریف‌شده که منجر به وابستگی و بی‌هویتی نشود و یا اینکه صاحبان علم آن را به‌گونه‌ای مدیریت کنند که موارد اصلی علوم را نه‌تنها در اختیار ما قرار ندهند بلکه در هر برهه‌ای از زمان و بنا به اقتضائات و منافع خودشان و هر وقت اراده کردند ما را تحریم کنند و از دستیابی به آن‌ها محروم شویم.

مقام معظم رهبری جهت تحقق نهضت نرم‌افزاری همواره در مواجهه با جامعه علمی کشور انتظارات و اهدافی را مطالبه نموده است و بر لزوم جبران عقب‌ماندگی‌های علمی، نظریه‌پردازی، تولید علم و درنهایت کسب مرجعیت علمی تأکید کرده‌اند ازجمله:

❖ تولید علم همان چیزی است که سال‌ها است تکرار می‌کنیم؛ یعنی خطوط مرزی علم را شکستن و جلو رفتن که این کاری است که ما در کشورمان هنوز نتوانسته‌ایم آن‌چنان که شایسته نظام جمهوری اسلامی است به آن برسیم؛ البته کارهایی شده، لکن عقبیم. باید بتوانیم از لحاظ علمی جلو برویم. (۱۴۰۱/۰۹/۱۶)

❖ نباید به نتایج حرکت قبلی مغرور شویم و از مسابقه علمی جاری در دنیا عقب بمانیم؛ چراکه با وجود همه پیشرفت‌ها، هنوز از لحاظ دانش و علم عقب هستیم. (۱۴۰۲/۰۷/۲۵)

❖ باید «تولید نظریه و فکر»، تبدیل به یک ارزش عمومی در حوزه و دانشگاه شود. (۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

❖ همتان را پیشرفت در زمینه دانش و شکستن مرزهای علم قرار بدهید. (۱۳۸۶/۰۶/۱۲)

❖ کشور باید به عزت علمی برسد. هدف هم باید مرجعیت علمی باشد. (۱۴۰۰/۰۲/۲۱)

یکی از مشکلات جدی و نارسایی اساسی در نظام علمی، آموزشی و تحقیقاتی ایران، حتی پس از

چهار دهه از پیروزی انقلاب اسلامی - آنچه مشاهده می‌شود و هنوز حاکم است؛ آشنایی با محتوای نظریات دیگران به‌خصوص نظریه‌های غربی است؛ ترجمه می‌شود، بازگو می‌شود، ترویج و تقلید می‌شود، به‌گونه‌ای که عرصه علم، مشحون از کپی‌برداری از نظریات دیگران و گفته‌های دیگران است. محقق برای غلبه بر مشکلات اشاره‌شده مصمم گردید تا انتظارات و اهداف نظریه‌پردازی و تولید علم از منظر ولی‌فقیه را احصاء نماید تا بدین‌وسیله؛ اندیشمندان، استادان، فرهیختگان، جامعه علمی و نظام علمی - آموزشی به‌عنوان نهاد حاکمیتی متولی راهبری امور علمی کشور، تکالیف، وظایف و مسئولیت‌های خود را جهت تحقق مطالبات معظم له ایفا نمایند. لذا پرداختن به تحقیق حاضر از منظر یک شخصیت ممتاز علمی، مذهبی و سیاسی که شناخت کافی از مراکز علمی - آموزشی کشور دارد. از طرفی اقتضائات جمهوری اسلامی ایران را به‌خوبی می‌شناسند، موضوعیت پیدا می‌کند. سؤال اصلی تحقیق این است که انتظارات و اهداف از نظریه‌پردازی و تولید علم در سپهر اندیشه امام خاتمه‌ای (مدظله‌العالی) کدامند؟

برای پاسخ به سؤال اصلی دو سؤال فرعی در نظر گرفته شده است که عبارتند از:

- ۱- انتظارات و اهداف از نظریه‌پردازی و تولید علم مبتنی بر اندیشه امام خاتمه‌ای (مدظله‌العالی) در حوزه فردی کدامند؟
- ۲- انتظارات و اهداف از نظریه‌پردازی و تولید علم مبتنی بر اندیشه امام خاتمه‌ای (مدظله‌العالی) در حوزه حاکمیتی کدامند؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مفهوم‌شناسی

نظریه‌پردازی

مجموع فعالیت‌هایی که معطوف به تولید نظریه است.

اصطلاح نظریه‌پردازی به دو صورت عام و خاص به کار می‌رود. در حالت عام به هرگونه جریان و فعالیت علمی که منجر به تولید نظریه می‌شود؛ اعم از دفعی یا تدریجی، نبوغی و شهودی و یا به‌صورت فرایندی، نظریه‌پردازی اطلاق می‌شود. در حالت خاص، صرفاً به تولید نظریه که به‌صورت دفعی، نبوغی و شهودی صورت می‌گیرد؛ اطلاق می‌گردد.

توضیح: در رابطه با مفهوم نظریه می‌توان به چهار اصطلاح زیر اشاره نمود:

- ۱- نظریه‌شناسی: که خود به دو قسمت تقسیم می‌شود:
 - الف) از منظر معرفت درجه دوم، آشنایی با چگونگی شکل‌گیری نظریه، مدل‌ها و روش تولید نظریه، مبانی و اصول نظریه‌پردازی، انواع نظریه، سطوح نظریه و... حاصل می‌شود.
 - ب) در این قسمت با محتوای نظریه‌های تولیدشده در یک رشته آشنایی حاصل می‌شود مانند نظریه‌های

علوم سیاسی، نظریه‌های جامعه‌شناسی و امنیتی.

۲- نظریه‌پردازی: در اینجا نظریه‌هایی که توسط دیگران تولید شده به صورت کپی‌برداری مورد استفاده قرار می‌گیرد که متأسفانه جریان غالب در نظام علمی و آموزشی ما از این دسته است.

۳- نظریه‌سازی: یکی از انواع تولید نظریه، نظریه‌سازی است که فرایندمحور بوده و دارای مراحل و گام‌هایی است که باید طی شود تا نظریه‌ای تولید شود.

۴- نظریه‌پردازی: در نظریه‌پردازی به معنای خاص فرایند، مراحل و گام‌ها وجود ندارد؛ بلکه در اثر شهود، نبوغ، تمرکز، انباشت علم، تجربه و برخاسته از روحیه و شخصیت نظریه‌پرداز است، در یک کلام نظریه‌پردازی فرایندمحور نیست.

هم نظریه‌پردازی و هم نظریه‌سازی فعالیت‌هایی هستند که منجر به تولید نظریه می‌شود. (زین‌الدینی و همکاران، ۱۴۰۲: ۳۱۵-۳۱۶)

ولید علم

عبارت است از کشف ناشناخته‌ها و یافتن دانش‌های جدید که در اثر جوشش و تراوش درون یک ذهن فعال؛ حاصل شده و از طریق رفتن از راه‌های نارفته و میان رو میسر می‌گردد و موجب رویش و آفرینش علم، گسترش، بسط و مرزشکنی مرزهای دانش و نیز دست‌یابی به ژرفاهای دانش می‌شود.

نتیجه: تأمین نیازها و اهداف، حل معضلات و مسائل کشور و نیز ارتقاء علم در جامعه

پیامدها: رهایی از اسارت و وابستگی علمی و کسب استقلال علمی و مرجعیت علمی

یکی از ره‌آوردهای تولید علم، اختراع صد درصد ایرانی است. (زین‌الدینی و همکاران، ۱۴۰۲: ۳۱۶)

رجعیت علمی

مرجعیت علمی عبارت است از نقش‌آفرینی، جریان‌سازی و پیشتازی در عرصه علمی و تولیدات علمی به گونه‌ای که محل رجوع دیگران برای تأمین نیازها و حل مشکلات و مسائل علمی خود باشند. (زین‌الدینی و همکاران، ۱۴۰۲: ۳۱۶)

لمیل مضمون

«تحلیل مضمون» به دنبال استخراج مضامین برجسته متون در سطوح مختلف است و برای شناسایی و تشریح چرایی و چیستی هر پدیده می‌توان از آن استفاده کرد. تحلیل مضمون شامل جستجو در مجموعه‌ای از داده‌ها برای یافتن الگوهای تکرارشونده از معانی است. مضمون، چیزی مهم درباره سؤال تحقیق است که نماینده سطوحی از پاسخ‌ها یا معانی الگومند در درون مجموعه‌ای از داده‌ها است. (براون و کلارک^۱، ۲۰۰۶: بی‌جا)

انتظارات و اهداف از نظریه‌پردازی و تولید علم از منظر حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در حوزه فردی

قویت بنیه دینی و انقلابی

❖ ما در تمدن اسلامی و در نظام مقدس جمهوری اسلامی که به سمت آن تمدن حرکت می‌کند، این را هدف گرفته‌ایم که دانش را همراه با معنویت پیش ببریم. (۱۳۷۶/۰۶/۱۹)

❖ من اولین انتظاری که از تشکّلها (دانشجویی) دارم، این است که بنیه دینی و انقلابی‌تان را تقویت کنید؛ از این مسئله آسان عبور نکنید؛ این خیلی مهم است؛ تقویت فکری، تقویت دینی... به نظر من می‌توانید خودتان با افراد زیادی در حوزه قم آشنا بشوید. حالا در حوزه‌ها، از جمله عمده‌تاً حوزه [علمیه] قم خوشبختانه در این چند سال اخیر کارهای بسیار خوبی و حرکت‌های خوبی انجام داده‌اند؛ شخصیت‌هایی هستند که می‌توانند مرجع و مشاور امینی در مسائل فکری و اسلامی و دینی برای شما باشند و از جمله تهذیب نفس؛ من خواهش می‌کنم به مسئله خودسازی و تهذیب نفس توجه کنید. (۱۴۰۰/۰۲/۲۱)

❖ فعالیت استاد بسیجی تنها تعلیم نیست، پیشرفت علمی، نوآوری در ماهیت دانش و زبان آن، آمیختن آموزش با اخلاق و تربیت نفسانی، همت گماشتن به دوگانه: فراگیری تازه‌های علمی و اجتهاد و تولید علم و وظائف دیگری از این قبیل نیز در زمره مسئولیت‌های استاد علم است (۱۴۰۱/۰۳/۳۱)

❖ این گونه تصور نشود که توجه به جنبه‌های دینی و ا بی موجب غفلت از پیشرفته‌ای علمی است (۱۴۰۱/۱۰/۱۲).

❖ امروز، در کشور جمهوری اسلامی که کشور معنویت است و «جمهوری اسلامی» است، مهم‌ترین کارهای علمی دارد انجام می‌گیرد، در رقابت با کسانی که سال‌های متمادی است که در این رشته‌های علمی دارند کار می‌کنند. چه کسانی دارند این کار را پیش می‌برند؟ جوانان مؤمن، فخری‌زاده و شهریاری نماز شب‌خوان؛ این‌ها دارند پیش می‌برند کار را؛ یعنی علم و معنویت این‌جور به هم آمیخته شده. این نکته مهمی است که به آن باید توجه کرد. (۱۴۰۲/۰۳/۲۱)

نظریه‌پردازی در چارچوب اسلام

❖ برای علاج بیماری‌ها و هتاک‌ها و مهار هرج و مرج فرهنگی نیز بهترین راه، همین است که آزادی بیان در چارچوب قانون از تولید نظریه در چارچوب اسلام، حمایت و نهادینه شود. (۸۱۱۳/۱۱/۱۶)

❖ پایه و مبنای علوم انسانی‌ای که امروز در غرب مطرح است، از اقتصاد و جامعه‌شناسی و مدیریت و انواع و اقسام رشته‌های علوم انسانی، بر مبنای یک معرفت ضد دینی و غیردینی و نامعتبر از نظر کسانی است که به معرفت والا و توحیدی اسلامی رسیده باشند. ما در این زمینه‌ها باید کارکنیم

آنچه امروز مشاهده می‌کنیم، نتیجه همین جرئت است؛ باید این جرئت را تقویت کرد و پیش رفت (۱۳۸۳/۰۹/۲۶)

❖ ما باید نظریه‌پردازی‌های خودمان را داشته باشیم و باید کارکنیم؛ باید تلاش کنیم؛ دانشجو باید تلاش کند. دانشجو و محیط دانشگاه باید نگاه کلان به هدف‌های انقلاب داشته باشد؛ دنبال آن‌ها برود. مراقب باشید دشمن نتواند از محیط دانشگاه و از عنصر دانشجو و استاد استفاده کند. این آن چیزی است که من روی آن تأکید می‌کنم. (۸۷۱۳/۰۲/۱۴)

❖ آن کسانی می‌توانند در باب نظام اقتصادی، در باب مدیریت، در باب مسائل جنگ و صلح، در باب مسائل تربیتی و مسائل فراوان دیگر نظر اسلام را ارائه بدهند که متخصص دینی باشند و دین را بشناسند. اگر جای این نظریه‌پردازی پر نشد، نظریه‌های غربی، نظریه‌های غیردینی، نظریه‌های مادی جای آن‌ها را پر خواهد کرد. هیچ نظامی، هیچ مجموعه‌ای در خلأ نمی‌تواند مدیریت کند؛ یک نظام مدیریتی دیگری، یک نظام اقتصادی دیگری، یک نظام سیاسی دیگری که ساخته‌وپرداخته اذهان مادی است، می‌آید جایگزین می‌شود؛ همچنان که در آن مواردی که آن‌ها محسوس شد و وجود داشت، این اتفاق افتاد. (۸۹۱۳/۰۷/۲۹)

❖ در مرحله نظری، آنچه ما می‌خواهیم به آن برسیم، رسیدن به نظریه اسلامی ناب است. البته باید با نگاه متجددانه، با نگاه نوآورانه، به منابع اسلامی مراجعه کرد و آن نظریه را از متن منابع اسلامی - در چهارچوب‌های علمی و فنی خودش، استخراج کرد. ما برای استنباط، شیوه‌ها، متدها و روش‌های علمی تجربه‌شده کاملاً حساب‌شده‌ای داریم؛ از این‌ها باید استفاده شود. (۹۰۱۳/۰۲/۲۷)

❖ در قرآن، در حدیث، در تفسیر البلاغه، در نوشته‌های فقهی، کلامی و حکمی بحث‌های زیادی وجود دارد که همه‌اش می‌تواند منبع مورد استفاده ما در پیدا کردن نظریه ناب اسلامی باشد. (۱۳۹۰/۰۲/۲۷)

اخلاق‌مداری

❖ من عمیقاً متأسفم که برخی میان مرداب «سکوت و جمود» باگرداب «هرزه‌گویی و کفرگویی»، طریق سومی نمی‌شناسند و گمان می‌کنند که برای پرهیز از هریک از این دو، باید به دام دیگری افتاد. حال آنکه انقلاب اسلامی آمد تا هم «فرهنگ خفقان و سر جنبانیدن و جمود» و هم «فرهنگ آزادی بی‌ مهار و خودخواهانه غربی» را نقد و اصلاح کند و فضائی بسازد که در آن، «آزادی بیان»، مقید به «منطق و اخلاق و حقوق معنوی و مادی دیگران» و نه به هیچ‌چیز دیگری، تبدیل به فرهنگ اجتماعی و حکومتی گردد و حریت و تعادل و عقلانیت و انصاف، سکه رایج شود تا همه اندیشه‌ها در همه حوزه‌ها فعال و برانگیخته گردند و «زادوولد فرهنگی» که به تعبیر روایات پیامبر اکرم (صلی‌الله علیه و آله و سلم) و اهل بیت ایشان (علیهم‌السلام)، محصول «تضارب آراء و عقول» است، عادت

ثانوی نخبگان و اندیشه‌وران گردد. (۸۱۱۳/۱۱/۱۶)

تضارب آراء

❖ در عرصه تفکر و نظریه‌پردازی، ما احتیاج داریم به تعدد آراء و تضارب آراء؛ یعنی اینکه ما می‌گوییم به یک نظریه باید برسیم و نظریه ناب ا می راکشف کنیم، مبتنی بر یک مقدمات نسبتاً طولانی و گسترده‌ای است؛ که اهم این مقدمات همین است که آراء متفکران تضارب پیدا کند، آراء مختلفی مطرح شود؛ و این لازم است؛ این نشاط علمی است. (۱۳۹۰/۰۲/۲۷)

تضارب آراء لازم است، حد یقف هم ندارد؛ یعنی بعد از آنکه به نظر نحائی و مختار برای این برهه از زمان رسیدیم، باز احتمال اینکه آراء جدیدی، نظرات جدیدی، نکات تازه‌ای در آینده مطرح شود، هست؛ هیچ مانعی هم ندارد. (۱۳۹۰/۰۲/۲۷)

شجاعت علمی در نظریه‌پردازی

❖ آنچه استادان ما برای پیشرفت علم، وجهه همت خودشان باید قرار بدهند، اولاً «شجاعت علمی» در همه بخش‌هاست؛ هم در بخش‌های علوم انسانی، هم در بخش‌های علوم تجربی، هم در بخش‌های نزدیک به عمل و فناوری و هم در بخش‌های علوم پایه. (۱۳۸۵/۰۷/۱۳)

❖ این نسل در نشاط اجتهادی و تولید فکر علمی و دینی می‌داند و می‌خواهد که شجاعت نظریه‌پردازی و مناظره در ضمن وفاداری به اصول و اخلاق و منطق در حوزه و دانشگاه، بیدار شود. (۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

خودباوری

❖ ما باید این جرئت را داشته باشیم که فکر کنیم می‌توانیم نوآوری کنیم. (۱۳۸۲/۰۲/۲۲)

❖ بعضی با نگاه انکارآمیز به این نگاه می‌کنند (زبان فارسی زبان علم). من معتقدم و می‌بینم در مقابل خودم که چند چیزی شدنی است. ما اگر همت کنیم، می‌توانیم تا بیست سال دیگر تا سی سال دیگر، کاری کنیم که وقتی نام‌آوران عرصه علم و فناوری را در دنیا نام می‌آورند، ایرانیان و کشور ما در صدر قرار بگیرد؛ می‌توانیم این کار را بکنیم؛ ما استعدادمان خیلی خوب است. (۱۳۸۴/۰۲/۱۴)

❖ احساس کنیم که «باید»؛ و احساس کنیم که «می‌توانیم». ... من در نسل جوان کشورمان، این استعداد را می‌بینم. من نمی‌خواهم گزافه بگویم، شعار هم نیست؛ هیچ کس از ما توقع نکرده که بیاییم این حرف‌ها را بزنیم؛ این‌ها واقعیت است. جوان ایرانی در استعدادهای گوناگون، یک ظرفیت سطح بالا را داراست. (۱۴۰۰/۰۲/۲۱)

❖ در دنیا؛ اینجایی هم که ما امروز انلحاظ علمی و فناوری قرار داریم، این هم یک روزی جزو آرزوهای خام به حساب می‌آمد. ملت ایران این استعداد را دارد که آن‌قدر پیشرفت کند که بتواند در جهات

گوناگون به عنوان یک الگویی در دنیا خودش را نشان دهد. چرا ما به خودمان بدبین باشیم؟ چرا با نظر تحقیر به خودمان و ملت خودمان و آینده خودمان نگاه کنیم؟ دشمن می‌خواهد این را به ملت ما تلقین کند و در طول مدت‌های متمادی تلقین کرده است. این جور باوراندند که حتماً عنصر غربی پیشرو است و باید دنبال او حرکت کرد؛ نه، یک روزی تاریخ ما به ما نشان می‌دهد که قضیه به عکس بوده است. ما در دنیا پیشرو بودیم؛ پیشرو در علم بودیم، پیشرو در صنعت بودیم، پیشرو در تمدن‌سازی بودیم، پیشرو در فرهنگ بودیم دیگران از ما یاد می‌گرفتند، می‌آموختند چرا امروز همان‌طور نشود؟ (۱۴۰۰/۰۲/۲۱)

امید به آینده

❖ همه نشانه‌ها مژده امید به ما می‌دهند؛ مژده پیشرفت می‌دهند؛ در همه بخش‌ها و امیدواریم که ان شاء الله این مژده‌ها در کمتر از یک نسل، تحقق پیدا کند و جوانان ما آن روزی را که ایران اسلامی در جایگاه شایسته خود قرار دارد، ببینند. (۱۳۸۷/۰۲/۱۷)

❖ آن روزی که ملت‌های دنیا، دانشمندان و اندیشمندان عالم احساس کنند به ایران، به زبان ایران، به فرهنگ ایران نیاز دارند برای اینکه گام‌های نویی را در مسائل علمی بردارند، این روز شدنی است؛ امکان‌پذیر است. همچنانی که امروز برای فراگرفتن بسیاری از فنون مورد نیاز بشری، انسان احتیاج دارد زبان فلان کشور و فلان ملت را فراگیرد؛ آن روز مردم دنیا احساس کنند که نیاز دارند زبان شما را بیاموزند؛ فرهنگ شما را بیاموزند. آن روز خواهد آمد و شدنی است. اگر ما همت کنیم و همین تلاشی که امروز مشاهده می‌شود و همین انگیزه‌ای که امروز بحمدالله دل‌های جوانان ما، اندیشمندان ما، مردم ما مالا مال از آن هست، ان شاء الله ادامه پیدا کند - که پیدا هم خواهد کرد - آن روز خیلی دور نخواهد بود. (۱۳۸۷/۰۲/۱۷)

❖ جوانان ما این آینده (فارسی‌زبان علم) را به عنوان یک آینده حتمی و قطعی در نظر بگیرند، برای آن تلاش کنند، برای آن کار کنند. نخبگان ما، نخبگان سیاسی ما، نخبگان علمی و فرهنگی ما، با این نگاه به آینده حرکت کنند، برنامه‌ریزی کنند و به هیچ حدی قانع نباشند. این مقوله پیشرفت است. (۱۳۹۱/۰۷/۲۲)

❖ پیشرفته‌ای علمی را معرفی کنند تا همه ببینند و مشخص کنند که از کی این اتفاق افتاده؛ در چه ساله‌هایی، در چه مدتی این پیشرفت‌ها اتفاق افتاده است تا امید به وجود بیاید. بنده روی مسئله امید تکیه می‌کنم. خواهش من این است که برادران عزیز، خواهران عزیز، استادان معظم و مکرم، این را در کلاس‌های درس، در مواجهه با دانشجویان حتماً در نظر داشته باشید و کاری کنید تا این جوان امیدوار بشود. (۱۳۹۸/۰۳/۰۸)

❖ همت جوانان ما و نگاه آن به مقوله پیشرفت باید آن‌جور باشد که ما آن آینده را در نظر بگیریم. (۱۴۰۰/۰۲/۲۱)

به‌روزرسانی نظریه

❖ اگر امروز نظریه‌ای را خواندید، یک ماه بعد نمی‌توانید به‌عنوان آخرین نظریه به آن تکیه کنید. روش‌ها دائماً عوض می‌شود و حرف‌ها نو به نو می‌آید. (۱۳۷۰/۰۴/۲۰)

هیز از تقلیدگرایی

❖ نظریه را دنبال کنند، تولید کنند، خلق کنند، ابداع کنند، نقد کنند؛ چشم‌پسته و تقلیدی نباید کار را دنبال کرد (۱۳۸۵/۰۷/۱۳)

❖ الگو گرفتن بی‌قیدوشرط از نظریه‌پردازهای غربی و شیوه ترجمه‌گرایی را غلط و خطرناک بدانید. ما در زمینه علوم انسانی احتیاج داریم به نظریه‌سازی. (۱۳۸۷/۰۲/۱۴)

❖ نمی‌خواهیم از مونتاژ و کنار هم چیدن نظریات گوناگون متفکرین و حکمایی که در این زمینه حرف زدند، یک نظریه به وجود بیاوریم و تولید کنیم؛ یعنی در این قضیه باید جداً از التقاط جلوگیری کرد، باید پرهیز کرد. در موارد متعددی ما دچار این اشتباه شدیم. (۱۳۹۰/۰۲۲/۲۷)

انتظارات و اهداف از نظریه‌پردازی و تولید علم از منظر حضرت امام‌خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در حوزه

حاکمیتی

آزادی بیان

❖ من عمیقاً متأسفم که برخی میان مرداب «سکوت و جمود» باگرداب «هرزه‌گویی و کفرگویی»، طریق سومی نمی‌شناسند و گمان می‌کنند که برای پرهیز از هریک از این دو، باید به دام دیگری افتاد. حال آنکه انقلاب اسلامی آمد تا هم «فرهنگ خفقان و سر جنبانیدن و جمود» و هم «فرهنگ آزادی بی‌مهار و خودخواهانه غربی» را نقد و اصلاح کند و فضائی بسازد که در آن، «آزادی بیان»، مقید به «منطق و اخلاق و حقوق معنوی و مادی دیگران» و نه به هیچ‌چیز دیگری، تبدیل به فرهنگ اجتماعی و حکومتی گردد و حریت و تعادل و عقلانیت و انصاف، سکه رایج شود تا همه اندیشه‌ها در همه حوزه‌ها فعال و برانگیخته گردند و «زادوولد فرهنگی» که به تعبیر روایات پیامبر اکرم (ص) و اهل‌بیت ایشان (علیهم‌السلام)، محصول «تضارب آراء و عقول» است، عادت ثانوی نخبگان و اندیشه‌وران گردد. (۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

یه نقشه علمی جامع کشور

❖ ما اگر بخواهیم سند چشم‌انداز تحقق پیدا کند و آن مرجعیت علمی که برای کشور پیش‌بینی شده، به وجود بیاید و عملی بشود، ناچاریم که این کارها را انجام بدهیم که مهم‌ترینش تهیه نقشه جامع علمی است. این یعنی یک گام مهم، یک دروازه مهم به‌سوی اجرائی کردن اهداف و شعارهایی است که مطرح‌شده و امروز بحمدالله در محیط‌های علمی به‌صورت یک گفتمان درآمده‌است. (۱۳۸۶/۰۷/۰۹)

❖ یکی دیگر از مقدمات، تهیه نقشه علمی جامع کشور است که کشور از لحاظ تحصیل علم و طلب علوم مختلف دچار سردرگمی نباشد. این کار خوشبختانه انجام گرفته. همین دوستان و محققین و برجستگان، برخاسته از دانشگاه‌ها و از این دانشگاه، توانسته‌اند نقشه جامع علمی را تهیه و فراهم کنند که در شرف نهایی شدن است و این، یک گام بسیار بلند در راه پیشرفت علم در کشور است. (۱۳۸۷/۰۹/۲۴)

اسلامی شدن دانشگاه‌ها

❖ بعضی دیگر از این آرمان‌ها ... درواقع سیاست‌هایی هستند در جهت اداره کشور و امنیت بخشیدن به انقلاب و انقلاب را حفظ کردن؛ مثل نهادهای سازی‌هایی که شد: تشکیل سپاه، تشکیل جهاد سازندگی، تشکیل بسیج که این‌ها هم جزو سیاست‌هایی است که در بدنه آن آرمان‌های اساسی قرار دارند؛ یا اسلامی شدن دانشگاه‌ها مثلاً فرض کنید؛ یا تبدیل صداوسیما به یک دانشگاه عمومی ... بنابراین همین‌طور به ملاحظه می‌کنید، خطوط اصلی نظام جمهوری اسلامی که باید حفظ بشود و حرکت به سمت آن‌ها آسان‌سازی و روان‌سازی بشود. (۱۴۰۰/۰۲/۲۱)

❖ مسئله اسلامی شدن دانشگاه‌ها. خب امام (رضوان‌الله علیه) روی مسئله اسلامی شدن دانشگاه‌ها اصرار داشتند. ایشان برای دانشگاه خیلی اهمیت قائل بودند و معتقد بودند بایستی دانشگاه‌ها را اسلامی کرد و حرکت‌هایی هم انجام گرفت، کارهای زیادی انجام گرفت. (۱۴۰۰/۰۲/۲۱)

تحول آفرینی

❖ تحول و ارتقای علوم انسانی با: تقویت جایگاه و منزلت این علوم، جذب افراد مستعد و باانگیزه، اصلاح و بازنگری در متون و برنامه‌ها و روش‌های آموزشی، ارتقاء کمی و کیفی مراکز و فعالیت‌های پژوهشی و ترویج نظریه پردازی، نقد و آزاداندیشی. (۱۳۸۷/۱۰/۲۱)

❖ تحول و ارتقای علوم انسانی؛ به‌ویژه تعمیق شناخت معارف دینی و مبانی انقلاب اسلامی (۱۳۹۳/۰۶/۲۹)

❖ آنچه با جوان‌ها و به‌خصوص دانشجویان می‌خواهم مطرح کنم مسئله تحول خواهی و تحول آفرینی است؛ اولاً بگویم مقصود ما از تحول خواهی چیست و تحول یعنی چه؛

ثانیاً تبیین کنیم که نیاز تحول به چه دلیل است و چرا ما نیاز داریم به اینکه تحول به وجود بیاید؛ ثالثاً منطق این تحول را مشخص کنیم، گفتمان این تحول را مشخص کنیم که تحول با چه هدفی بایست انجام بگیرد و به چه سمتی باید ما را حرکت بدهد.

تحول یعنی حفظ و تقویت اصول و خطوط اساسی انقلاب و نوآوری در شیوه‌ها و روش‌ها و کارکردها اما مقصود ما از تحول، ایجاد یک حرکت جهشی و جهادی است در همه بخش‌های اداری کشور و

بخش‌های حکمرانی کشور و همچنین در بخش‌هایی از سبک زندگی عمومی - که حالا بعد نمونه‌هایی را عرض خواهم کرد- و به‌طور خلاصه، حفظ و تقویت اصول و خطوط اساسی انقلاب و نوآوری در شیوه‌ها و روش‌ها و کارکردها. (۱۴۰۰/۰۲/۲۱)

جبران عقب‌ماندگی و پیشرفت علمی

❖ پیشرفته‌ای علمی کشور به گونه‌ای است که افراد به‌ظاهر غیرسیاسی ولی با باطن سیاسی نیز مجبور به اعتراف به این پیشرفت‌ها شده‌اند. (۱۳۹۸/۰۳/۰۸)

❖ پیشرفت علمی؛ یک آرمان است - یکی از آرمان‌های ما قطعاً پیشرفت علمی است - منتها جزئی از مجموعه‌ای است که جامعه اسلامی را تشکیل خواهد داد یا استقلال ما را مثلاً تشکیل خواهد داد. (۱۴۰۰/۰۲/۲۱)

❖ ما پیشرفته‌ای زیادی داشتیم، نمونه‌های متعددی داشتیم؛ یک قلم، پیشرفت علم است. ما در این سال‌های بعد از انقلاب، از لحاظ پیشرفت علمی، از همه دنیا جلوتر بودیم. این قضاوت من نیست، قضاوت مراکز بین‌المللی است؛ یعنی سرعت ما و شتاب پیشرفت علمی ما چندین برابر متوسط جهان است که حالا بعضی گفته‌اند ده برابر، بعضی گفته‌اند سیزده برابر. خب علم خیلی مهم است (۱۴۰۰/۱۱/۲۸)

❖ پیشرفت علمی مایه پیشرفت کشور است. (۱۴۰۱/۰۷/۱۱)

❖ باید پیشرفت علمی کنیم. (۱۴۰۱/۰۸/۲۸)

❖ مسئله علم و پیشرفت علمی، در کشور یک مسئله رایج و اصلی شده دیگر؛ یعنی در محیط‌های خواصی به‌عنوان یک گفتمان مطرح است، مسئله پیشرفت علمی و عبور از خطوط مقدم علم در دنیا یک چیزی است که امروز مطرح است. این نباید کهنه بشود؛ این نبایستی فراموش بشود. (۱۴۰۱/۱۰/۱۲)

❖ نباید به نتایج حرکت قبلی مغرور شویم و از مسابقه علمی جاری در دنیا عقب بمانیم؛ چراکه باوجود همه پیشرفت‌ها، هنوز از لحاظ دانش و علم عقب هستیم. (۱۴۰۲/۰۷/۲۵)

علم نافع

❖ بزرگ‌ترین تبلیغ برای یک نظریه سیاسی چیزی است که در میدان عمل اتفاق می‌افتد. (۱۳۸۰/۰۸/۲۰)

❖ هدف پژوهش قاعده‌تاً دو چیز است: یکی رسیدن به مرجعیت علمی و حضور در جمع سرآمدان علم و فناوری، دوم حل مسائل کنونی و آینده کشور. این‌ها با هم منافات هم ندارد. (۱۳۹۷/۰۳/۲۰)

❖ «علم نافع» هم یعنی علمی که مسائل کشور را حل می‌کند؛ حل مسائل کشور، علم نافع است؛ یعنی با مسائل گوناگونی که در کشور وجود دارد، مواجهه علمی بشود؛ (۱۳۹۸/۰۳/۰۸)

❖ سیاست اصلی آموزش و پرورش باید آموزش علم نافع و تأمین نیازهای امروز و فردای کشور باشد. (۱۴۰۲/۰۲/۱۲)

❖ علم نافع علمی است که استعدادهاى نوجوان و جوان را شکوفا می‌کند و با سرمایه‌سازی برای آینده او موجب پیشرفت و تعالی کشور می‌شود. (۱۴۰۱/۰۲/۲۱)

❖ علم نافع و پیشرفته شما چه در موضوعات راهبردی و اساسی و چه در مسائل نقد و کاربردی، نیاز حتمی و فوری کشور است. (۱۴۰۱/۰۳/۳۱)

ضرورت توجه و پرداختن به نظریه‌پردازی

❖ باید «تولید نظریه و فکر»، تبدیل به یک ارزش عمومی در حوزه و دانشگاه شود و در قلمروهای گوناگون عقل نظری و عملی، از نظریه‌سازان، تقدیر به عمل آید و به نوآوران، جایزه داده شود و سخنانشان شنیده شود تا دیگران نیز به خلاقیت و اجتهاد، تشویق شوند. (۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

❖ به نظر من رسانه می‌تواند در نهضت تولید علم و فکر و نظریه و اندیشه در زمینه‌های مختلف - چه در زمینه فنی و چه در زمینه انسانی و غیره نقش ایفا کند، شما می‌توانید خط تولید علم و فکر و نظریه را برنامه‌ریزی شده دنبال کنید؛ به بحث‌های منطقی و مفید دامن بزنید؛ کرسی‌های نوآوری را تلویزیونی کنید و چهره‌های علمی نوآور خوب را مطرح نمایید. (۱۳۸۳/۰۹/۱۱)

❖ درباره «ترویج نظریه‌پردازی و تولید علم» که جزو کار شماست، إن شاء الله کمک کنید! واقعاً فکر کنید تا بتوانید این کار را در این زمینه بکنید و بعد هم عملیاتی شود؛ صرف بیان و آرزو نباشد. گاهی بعضی از مسئولان پیش ما می‌آیند و درباره حوزه مسئولیت خودشان می‌گویند ما باید این کار را بکنیم، ما باید آن کار را بکنیم (۱۳۸۴/۱۰/۱۳)

❖ شما که در دانشگاهید، فعالیت شما فعالیت دانشگاهی است؛ باید درس بخوانید، تحقیق کنید، به فکر نظریه‌سازی باشید. (۱۳۸۷/۰۲/۱۴)

❖ امروز شبهه‌هایی مطرح می‌شود که آماج آن شبهه‌ها نظام است. هدفش فقط این است که یکی را از یک فکری منتقل کند به یک فکر دیگری؛ هدفش این است که پشتوانه‌های انسانی نظام را از بین ببرد؛ مبانی اصلی نظام را در ذهن‌ها مخدوش کند؛ دشمنی با نظام است. لذا، پاک کردن این غبارها از ذهنیت جامعه، یک پشتوانه دیگر برای نظام اسلامی است. پس نظام اسلامی از جهات مختلف متکی به علمای دین و نظریه‌پردازان و محققان و دانشمندان است. (۱۳۸۹/۰۷/۲۹)

❖ در دانشگاه یک دانش میان‌رشته‌ای به وجود بیاید و تعریف شود؛ بحث شود، کار شود، روی آن به‌طور مستقل سرمایه‌گذاری شود. به نظر من، این در عرصه نظری یک کار لازمی است؛ هم نظریه‌پردازی را گسترش می‌دهد، هم نیروهای توانمندی را در این عرصه تربیت می‌کند. (۱۳۹۰/۰۲/۲۷)

❖ در زمینه مسائل نظریه پردازی کارهای مهمی ان شاء الله انجام خواهد گرفت، هم در زمینه گفتن سازی و هم در زمینه نزدیک کردن این گفتن به اجرا؛ که البته اگر به صورت گفتن درآمد، اجرای آن دیگر کار دشواری نیست. (۱۳۹۰/۱۰/۱۴)

❖ باید بدانیم در حوزه نظریه پردازی، کجا جلویم، کجا عقبیم. یک جاهایی واقعاً ما جلو هستیم، در یک مواردی هم واقعاً عقبیم (امور را) باید تفوریزه کنیم؛ به شکل نظریه ها و مجموعه های قابل تشعب، قابل استفاده و قابل استنتاج در پیوریم و در اختیار همه بگذاریم. (۱۳۹۰/۱۰/۱۴)

تشکیل کرسی های ترویجی و تخصصی

❖ به نظر می رسد که هر سه روش یعنی تشکیل (۱) «کرسی های نظریه پردازی» (۲) «کرسی های پاسخ به سؤالات و شبهات» و (۳) «کرسی های نقد و مناظره»، روش هایی عملی و معقول باشند و خوب است که حمایت و مدیریت شوند (۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

❖ ایده چه در قالب «مناظره های قانونمند و توأم با امکان داوری» و با حضور «هیئت داوری علمی» و چه در قالب تمهید «فرصت برای نظریه سازان» و سپس «نقد و بررسی» ایده آنان توسط نخبگان فن و در محضر وجدان علمی حوزه و دانشگاه، تنها محدود به برخی قلمروهای فکر دینی یا علوم انسانی و اجتماعی نیز نماند بلکه در کلیه علوم چنین فضائی پدید آید و البته برای آنکه ضریب «علمی بودن» این نظریات و مناظرات، پاید یابد و پخته گویی شود و سطح گفتگوها نازل و عوامانه و تبلیغاتی نشود، باید تمهیداتی اندیشید و قواعدی نوشت. (۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

❖ یک نفری نظر شاذی می دهد. خیلی خوب، قبول ندارید، کرسی نظریه پردازی تشکیل بشود و مباحثه بشود پنج نفر، ده نفر فاضل بیایند این نظر فقهی را رد کنند با استدلال؛ اشکال ندارد. نظر فلسفی ای داده می شود همین جور برای اینکه ما بتوانیم نسخه درست پیشرفت را پیدا کنیم، چه لازم داریم؟ بحث نظری. این، یکی از آن کارهایی است که شماها باید بکنید. (۱۳۸۵/۰۸/۱۸)

ضرورت تحقق هضت نرم افزاری و تولید علم

❖ جنبش تولید علم- که بنده دو سه سال است آن را در دانشگاه ها تکرار می کنم- ناظر به این قضیه است. تولید علم یعنی رفتن از راه هایی که به نظر، راه های نارفته ای است. البته این به آن معنا نیست که ما راه هایی را که دیگران رفته اند، نرویم و به تجربه های دیگران بی اعتنایی کنیم؛ بلکه به این معناست که به فکر باشیم. در این دنیای عظیم و در این طبیعت بزرگ، ناشناخته های فراوانی وجود دارد که دانش پیشرفته امروز هنوز به آن ها دست نیافته است. ناشناخته ها بسیار فراوان است و به گمان زیاد به مراتب بیشتر از چیزهایی است که بشر تاکنون به آن ها دست یافته است. باید دقت کنیم، فکر کنیم و به دنبال کشف ناشناخته ها باشیم. باید همان استعدادی را که گفته شد و بنده هم

می‌دانم مغز و فکر ایرانی آن را دارد، به کار بیندازیم. راه‌های میان‌بُر را پیدا کنیم و از بدعت و نوآوری در وادی علم، بیمناک نباشیم. این حرکت باید در دانشگاه‌ها و مراکز علمی و تحقیقاتی ما به صورت انگیزه‌ای عام، امری مقدّس و یک عبادت تلقّی شود. همه رشته‌های علوم باید به این صورت درآید. (۱۳۸۲/۰۲/۲۲)

❖ یکی از کارهای بسیار مهمی که مورد اشاره بعضی از دوستان هم بود، این است که شما می‌توانید در سه زمینه علم، عدالت‌خواهی و آزاداندیشی کار تئوریک کنید. این کار تئوریک را می‌توانید در زمینه جنبش تولید علم یا در زمینه عدالت‌خواهی انجام دهید. (۱۳۸۲/۰۸/۱۵)

❖ همتان را پیشرفت در زمینه دانش و شکستن مرزهای علم قرار بدهید. (۱۳۸۶/۰۶/۱۲)

❖ عزت ملی در عرصه علم به این است که جوان دانشجوی او، پژوهشگر او، عالم محقق او سعی کند مرزهای علم را درنوردد- همین چیزی که ما گفتیم تحضت نرم‌افزاری و تولید علم- و علم را تولید کند. آن کسانی که دانش را به این نقطه رساندند، انسان‌هایی بودند که از لحاظ متوسط استعداد از ما اگر عقب‌تر نبودند، جلوتر نبودند. ما قرن‌ها سابقه درخشان علمی در تاریخ داریم و امروز هم باید بتوانیم علم را بسازیم، به وجود بیاوریم، کشف کنیم و در بنای علمی دنیا سهم عمده‌ای داشته باشیم؛ این می‌شود عزت. (۱۳۸۸/۰۳/۱۴)

❖ آن روز اوّلی که ما مسئله استغنائی علمی و شکستن مرزهای علم و تحضت نرم‌افزاری را مطرح کردیم، خود بنده هم باور نمی‌کردم که این همه ظرفیت برای پیشرفت و سرعت پیشرفت وجود داشته باشد؛ بعد ناگهان دیدیم واقعاً از اطراف، مثل چشمه‌ای جوشید. (۱۳۹۲/۰۶/۰۶)

❖ تولید علم و تولید عالم را جدی دنبال کنید. (۱۴۰۱/۰۹/۱۶)

❖ دانشگاه محلّ دانش است... یعنی در دانشگاه باید هم عالم تولید بشود، هم علم تولید بشود، هم عالم و علم جهت درست پیدا کند؛ این سه نکته اساسی در دانشگاه باید باشد. تربیت عالم که من از آن تعبیر می‌کنم به تولید عالم و تولید علم که همان چیزی است که سال‌ها است تکرار می‌کنیم؛ یعنی خطوط مرزی علم را شکستن و جلو رفتن که این کاری است که ما در کشورمان هنوز نتوانسته‌ایم آن‌چنان که شایسته نظام جمهوری اسلامی است به آن برسیم؛ البته کارهایی شده، لکن عقیم. باید بتوانیم از لحاظ علمی جلو برویم؛ (۱۴۰۱/۰۹/۱۶)

❖ مسئله پیشرفت علمی و عبور از مرزهای دانش نباید فراموش شود. (۱۴۰۱/۱۰/۱۲)

❖ انقلاب به دانشگاه نگاه می‌کرد به عنوان مرکز تولید علم، مرکز رشد علم. (۱۴۰۱/۰۲/۰۶)

کسب مرجعیت علمی

❖ جهاد مستمر علمی با هدف کسب مرجعیت علمی و فناوری در جهان. (۱۳۹۳/۰۶/۲۹)

❖ هدف نهائی را باید امت واحده اسلامی و ایجاد تمدن اسلامی جدید بر پایه دین و عقلانیت و علم

و اخلاق قرارداد. (۱۳۹۰/۰۶/۲۶)

❖ ما به این پدیده‌ای که در انتظار آن هستیم می‌گوییم «تمدن نوین اسلامی». ما باید دنبال تمدن نوین

اسلامی باشیم برای بشریت؛ (۱۳۹۴/۱۰/۰۸)

❖ تمدن اسلامی، کشورگشایی نیست بلکه به معنای تأثیر پذیرفتن فکری ملت‌ها از اسلام است.

(۱۳۹۵/۰۲/۰۶)

❖ هدف ملت ایران و هدف انقلاب اسلامی، ایجاد یک تمدن نوین اسلامی است؛ این محاسبه درستی

است - این تمدن نوین دو بخش دارد: یک بخش، بخش ابزاری است؛ یک بخش دیگر، بخش متنی و

اصلی و اساسی است. به هر دو بخش باید رسید. (۱۴۰۰/۰۲/۲۱)

فارسی، زبان علم دنیا

❖ وقتی من می‌گویم ما باید به آنجا برسیم که اگر در اکناف عالم یک پژوهشگر، یک دانشمند،

بخواهد به فلان نظریه علمی یا نظریه فلسفی دست پیدا کند، ناچار باشد زبان فارسی را یاد بگیرد.

(۱۳۸۴/۰۲/۱۴)

❖ یک وقتی من در جمع جوان‌های نخبه گفتم: شما کاری کنید که در یک دوره‌ای - حالا این دوره ممکن

است پنجاه سال دیگر یا چهل سال دیگر باشد - هر دانشمندی اگر بخواهد به آخرین فرآورده‌های

علمی دست پیدا کند، ناچار باشد زبان فارسی را که شما اثرتان را به زبان فارسی نوشته‌اید، یاد بگیرد؛

همچنانی که امروز شما برای دستیابی به فلان علم، مجبورید فلان زبان را یاد بگیرید تا بتوانید کتاب مرجع

را پیدا کنید و بخوانید. شما کاری کنید که در آینده، کشور شما یک چنین وضعی پیدا کند؛ و می‌توانید.

یک روز این جور بوده است؛ کتاب‌های دانشمندان ایرانی را به زبان‌های خودشان ترجمه می‌کردند،

یا آن زبان را فرامی‌گرفتند برای اینکه بتوانند بفهمند. این هم بد نیست شما بدانید که کتاب «قانون»

ابن سینا که در پزشکی است، همین ده پانزده سال پیش - زمان ریاست‌جمهوری من - به فارسی ترجمه

شد! بنده دنبال کردم؛ افرادی را مأمور کردم، بعد هم شنیدم یک مترجم خوش قلم بسیار خوش ذوق

کرد، این را به فارسی ترجمه کرده که امروز ترجمه فارسی‌اش هست. تا آن وقت، قانون به زبان عربی

نوشته شده بود - ابن سینا کتاب را به زبان عربی نوشته است - و به فارسی ترجمه نشده بود؛ درحالی که

چند صدسال قبل به زبان فرانسه ترجمه شده! یعنی آن‌ها که این کتاب را لازم داشتند، برده و ترجمه

کرده بودند. ببینید، مرجعیت علمی این است؛ مجبورند کتاب شما را ترجمه کنند یا زبان شما را یاد بگیرند.

هدفان را این قرار بدهید. همتان را این قرار بدهید. (۱۳۸۶/۰۶/۱۲)

❖ من چندی قبل به جوان‌های دانشجو و نخبه این نکته را گفتم، باید همت شما این باشد که در دنیا

به وضعی برسیم که اگر کسی بخواهد به تازه‌های علمی دست پیدا کند، مجبور باشد زبان فارسی یاد

بگیرد. (۱۳۹۱/۰۷/۲۲)

❖ آن چیزهایی که ما برای چشم انداز آینده در نظر گرفته‌ایم خیالات نیست، واقعیات است. بنده سه چهار سال قبل از این، به جوان‌های دانشجو و اهل علم گفتم که شما باید کاری کنید که پنجاه سال بعد، اگر کسی خواست به تازه‌های علمی آن روز دست پیدا کند، مجبور بشود بیاید زبان فارسی یاد بگیرد؛ این می‌شود، این ممکن است؛ کما اینکه در این ده پانزده سال، حرکت علمی و پیشرفت علمی همانی که گفته بودیم شد. (۱۳۹۵/۰۱/۱۱)

❖ علم برای همان چیزی است که من از سال‌ها پیش گفتم که پنجاه سال بعد باید ما به‌جایی برسیم که هرکسی خواست از تازه‌های علمی دنیا بهره‌برد، مجبور باشد زبان فارسی یاد بگیرد؛ علم با این نیت، با این هدف. آن کسانی هم که در دنیا علم را پیش بردند، کسانی هستند که با این جور هدف‌ها وارد شدند، والا [اینکه] دنبال کار علمی باشیم برای سود شخصی نقد کوتاه‌مدت خودمان، نه، این ارزش زیادی ندارد؛ عمده نگاه کردن به علم با آن نگاه افق گشای این جوری است. (۱۳۹۹/۰۲/۲۸)

اقتدار علمی

❖ کشور بایستی قوی بشود؛ قوی شدن کشور جزو هدف‌های ما است. این هم از خطوط اصلی نسخه بعثت است؛ این هم از بعثت گرفته شده؛ این هم از قرآن گرفته شده. قرآن می‌فرماید که «وَأَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ» (سوره انفال، آیه ۶۰) هر چه می‌توانید قوت را زیاد کنید. حالا این قوت در وهله اول، در نگاه اول، ممکن است قوت نظامی به نظر برسد، لکن ظاهراً خیلی وسیع‌تر از دامنه قوت نظامی است. ابعاد قوت ابعاد وسیعی است؛ ابعاد اقتصادی دارد، قوت اقتصادی، قوت علمی، قوت فرهنگی، قوت سیاسی - که زمینه‌ساز قوت سیاسی، استقلال سیاسی است - و قوت تبلیغی. (۱۳۹۹/۰۱/۰۳)

❖ الْعِلْمُ سُلْطَان، علم اقتدار است، علم قدرت است و باید دنبال علم بود. محیط‌های دانشگاهی، محیط‌های تحقیقاتی و پژوهشی حتماً بایستی به مسئله علم توجه کنند. ضمناً توجه بکنید، اینکه من تأکید می‌کنم روی مسئله علم، [برای این است که] علم برای پیشرفت کشور است، علم برای گشایش افق آینده است. (۱۳۹۹/۰۲/۲۸)

❖ الْعِلْمُ سُلْطَان؛ علم به معنای واقعی کلمه قدرت است. این شعر معروف «توانا بود هر که دانا بود». حرف درستی است. «توانا بود هر که دانا بود»؛ دانش برای یک کشور توانایی می‌آورد، اقتدار می‌آورد. ما در بخش‌های مختلف علمی پیشرفت‌هایی کردیم که در اول انقلاب تصوّرش را هم نمی‌کردیم. (۱۴۰۰/۱۱/۲۸)

❖ با دانش، اقتدار ملی را تأمین بکنند. چون دانش و علم، به یک ملت و به یک کشور اقتدار می‌دهد،

قدرت می دهد؛ نظر انقلاب این بود. (۱۴۰۱/۰۲/۰۶)

پیشینه پژوهش

طی بررسی به عمل آمده، در داخل کشور مرتبط با موضوع مقاله، تحقیق و پژوهشی صورت نگرفته است. تحقیقات خارجی نیز چون از نظر هستی شناسی، معرفت شناسی، انسان شناسی و جامعه شناسی با مبانی و آموزه های اسلامی دارای تفاوت ماهوی است، مورد توجه قرار نگرفته است.

روش شناسی پژوهش

تحقیق حاضر از نظر هدف؛ کاربردی و از نظر ماهیت کیفی است. جامعه آماری پژوهش در دو حوزه در نظر گرفته شده است. در بخش اول، متمرکز بر موضوع تحقیق کلیه؛ بیانات و مکتوبات امام خامنه ای (مدظله العالی) که به صورت تمام شمار، مورد بررسی قرار گرفته و از بین آن ها گزاره ها انتخاب شده است. در بخش دوم، برای اتقان تحلیل مضمون، با عنایت به ویژگی های مورد نیاز (از قبیل: آشنایی با بیانات و مکتوبات مقام معظم رهبری، آشنایی با روش تحقیق کیفی تحلیل مضمون، برخورداری از سابقه آموزشی و پژوهشی و آشنایی با وظایف و مأموریت نظام علمی- آموزشی کشور) تعداد ۱۳ نفر از خبرگان به شیوه هدفمند تا رسیدن به اشباع نظری گزینش شده اند. اطلاعات مورد نیاز در این تحقیق با روش کتابخانه ای با استفاده از ابزارهای؛ فیش برداری، کتاب های علمی و تخصصی، مقالات علمی و پژوهشی، جدول و روش میدانی با ابزار پرسش نامه جمع آوری شده اند. قلمرو موضوعی پژوهش، معطوف به حوزه علم است. قلمرو زمانی، مربوط به سال های ۱۳۶۸ تا ۱۴۰۲ است و قلمرو مکانی شامل، کلیه مراکز علمی- آموزشی کشور (شامل دانشگاه ها، حوزه ها، دانشکده ها، مراکز پژوهشی) است. به دلایل زیر روایی پژوهش محقق شده است:

در طی تحقیق، هم زمان با جمع آوری داده ها، تجزیه و تحلیل به صورت رفت و برگشتی به دفعات انجام شده است.

رسیدن به اشباع نظری با احصاء؛ ۱۵۸ مضمون پایه، ۲۵ مضمون سازمان دهنده و ۲ مضمون فراگیر ارجاع تحلیل مضمون به تعداد ۱۳ نفر خبرگان و اعمال نظرهای اصلاحی آنان در فرایند تجزیه و تحلیل با تأکید بر پابندی به پایایی، برای دستیابی به آن با استفاده از چهار معیار معروف پارکر و رافی^۱ (۱۹۹۷)، به شرح تأیید گردیده اند:

برای سنجش معیار تطبیق، مطابق روند انجام گرفته مضامین سازمان دهنده از داده های بررسی شده، تولید شده اند.

برای قابلیت فهم کردن، مضامین پایه و سازمان دهنده به شکلی نظام مند به هم مرتبط شده اند و میان آن ها پیوندهای مفهومی برقرار شده تا مضامین فراگیر به وسیله آن ها استخراج شوند.

برای قابلیت تعمیم بودن، سعی شد تا ساختار پژوهش بر اساس بیانات و مکتوبات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) شکل گیرد.

کنترل فرایند، به دلایل زیر می‌توان اطمینان حاصل کرد که داده‌های جمع‌آوری شده، منتج به ارائه مضامین فراگیر شده است:

اتصال یا تطبیق روشنی بین مضامین فراگیر و داده‌های خام وجود دارد.

گسترش دامنه جمع‌آوری داده‌ها، از سال ۱۳۶۸ تا سال ۱۴۰۲.

یافته‌ها بر اساس مطالعه متون واقعی (دست‌اول) احصاء شده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های پژوهش

تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز در دو بخش صورت گرفته است. در بخش اول با استفاده از روش تحلیل مضمون؛ هم‌زمان با گردآوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل از طریق کدگذاری انجام شده است. در کدگذاری اقدام به احصاء، مضامین پایه، مضامین سازمان‌دهنده و مضامین فراگیر از متون گردید و به‌طور دائم، به متون بیانات و مکتوبات مراجعه و برخی از مضامین حذف یا مضامین جدیدی اضافه شده‌اند. کدگذاری از طریق درک مفهوم یک پیشامد و انتخاب یک نام (برچسب) برای آن و از طریق فن مقایسه مستمر انجام می‌شود. درواقع فرایند تحلیلی است که از طریق آن، مضامین سازمان‌دهنده و مضامین فراگیر شناسایی می‌شوند. این روش به‌صورت رفت و برگشتی آن‌قدر ادامه یافت تا اشباع نظری حاصل گردید.

با عنایت به توضیحات اخیر به این ترتیب تعداد؛ ۱۵۸ مضمون پایه، ۲۵ مضمون سازمان‌دهنده و ۲ مضمون فراگیر شناسایی گردید. برای اینکه قابلیت ارجاع‌دهی به شیوه‌ای سریع و سهل فراهم شود و مشخص شدن نسبت مضامین با متون منتخب، از نشانگر شش‌رقمی استفاده شده است. در جدول شماره ۱ نحوه به کارگیری نشانگرهای اختصاری تحقیق نشان داده شده است:

جدول شماره ۱: نشانگرهای اختصاری منابع تحقیق

نوع داده	نوع نشانگر	معنای نشانگر	اعداد نشانگر
بیانات	شش‌رقمی	دو رقم اول نمایانگر سال ایراد بیانات	اعداد ۶۸ تا ۰۲
		دو رقم دوم نمایانگر ماه ایراد بیانات	اعداد ۰۱ تا ۱۲
		دو رقم سوم نمایانگر روز ایراد بیانات	اعداد ۰۱ تا ۳۱

مثالی از نحوه تحلیل مضمون (تماتیک) در جدول زیر آورده شده است:

جدول شماره ۲: مثال تحلیل مضمون

نشانگر	متن منتخب	مضمون پایه	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون فراگیر
۹۸۰۳۰۸	«علم نافع» هم یعنی علمی که مسائل کشور را حل می‌کند؛ حل مسائل کشور، علم نافع است؛ یعنی با مسائل گوناگونی که در کشور وجود دارد، مواجهه علمی بشود؛ (۱۳۹۸/۰۳/۰۸)	علم نافع	پیشرفت کشور	حوزه حاکمیتی

در بخش دوم برای اعتبار سنجی تحلیل مضمون و افزایش روایی تحقیق با استفاده از آمار توصیفی شامل؛ جدول توزیع فراوانی، ارزش وزنی، میانگین و رتبه‌بندی به تحلیل جامعه خبرگان پرداخته شد.

الف- تجزیه و تحلیل توصیفی ویژگی‌های جامعه خبرگان

برای افزایش روایی و اعتبار و کاهش میزان خطا در مرحله تحلیل مضمون از نظرات خبرگان مرتبط با موضوع و تحقیق بهره‌برداری گردید. به همین منظور برای انتخاب مناسب‌ترین، مضامین پایه، مضامین سازمان‌دهنده و مضمون فراگیر پرسش‌نامه بین صاحب‌نظران توزیع گردید و به روش دلفی اصلاحات لازم به‌عمل آمده آمد.

پس از وزن‌دهی و اولویت‌بندی معیارهای انتخاب جامعه خبرگان (به ترتیب: آشنایی با بیانات و مکتوبات و مقام معظم رهبری، آشنایی با روش تحقیق کیفی تحلیل مضمون، برخورداری از سابقه آموزشی و پژوهشی و آشنایی با وظایف و مأموریت نظام علمی - آموزشی کشور) تعداد ۱۳ نفر از خبرگان به شیوه گزینشی انتخاب گردیدند. در ادامه به تجزیه و تحلیل توصیفی ویژگی‌های جامعه خبرگان پرداخته شده است. جمع‌بندی آماری ویژگی‌های جامعه خبرگان در جدول شماره (۲) ارائه شده است.

جدول شماره ۳: جمع‌بندی آماری ویژگی‌های جامعه خبرگان

رتبه نفرات	ارزش وزنی سؤال ۱	ارزش وزنی سؤال ۲	ارزش وزنی سؤال ۳	ارزش وزنی سؤال ۴	میانگین ارزش وزنی
نفر اول	۵	۵	۵	۵	۵
نفر دوم	۵	۵	۵	۵	۵
نفر سوم	۴	۴	۵	۵	۴/۵
نفر چهارم	۵	۳	۵	۵	۴/۵
نفر پنجم	۵	۳	۵	۵	۴/۵
نفر ششم	۴	۴	۵	۵	۴/۵

میانگین ارزش وزنی	ارزش وزنی سؤال ۴	ارزش وزنی سؤال ۳	ارزش وزنی سؤال ۲	ارزش وزنی سؤال ۱	رتبه نفرات
۴/۲۵	۵	۵	۳	۴	نفر هفتم
۴/۲۵	۵	۵	۴	۳	نفر هشتم
۴/۲۵	۵	۵	۳	۴	نفر نهم
۴/۲۵	۴	۴	۴	۵	نفر دهم
۴	۴	۴	۴	۴	نفر یازدهم
۳/۷۵	۵	۳	۴	۳	نفر دوازدهم
۳/۵	۴	۴	۳	۳	نفر سیزدهم

تفسیر: با توجه به طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت {خیلی ضعیف (۱)، ضعیف (۲)، متوسط (۳)، خوب (۴)، عالی (۵)}، میانگین میانگین‌ها (۴/۳۲) مبین این واقعیت است که، صاحب‌نظران منتخب از شایستگی لازم برای این تحقیق برخوردار هستند. این موضوع به روانی و اعتبار تحقیق صحنه می‌گذارد.

ب- تجزیه و تحلیل سایر داده‌های برگرفته از بیانات و مکتوبات امام خاتمه‌ای (مدظله‌العالی)

به علت کثرت حجم متن‌های منتخب، در ادامه به خلاصه نحوه ارتباط مضامین پایه، مضامین سازمان‌دهنده و مضامین فراگیر بسنده شده و آوردن متن‌های منتخب اجتناب شده است. خلاصه تحلیل مضامین فراگیر انتظارات و اهداف از نظریه‌پردازی و تولید علم مبتنی بر اندیشه حضرت امام خاتمه‌ای (مدظله‌العالی) در جداول شماره ۴ و ۵ ارائه شده است:

جدول شماره ۴: تحلیل مضمون فراگیر انتظارات و اهداف از نظریه‌پردازی و تولید علم مبتنی بر بیانات و مکتوبات حضرت امام خاتمه‌ای (مدظله‌العالی) در حوزه فردی

کد	مضمون پایه	مضمون سازمان‌دهنده
۰۰۰۲۲۱	تقویت بنیه دینی	معنویت‌گرایی
۷۶۰۶۱۹	همراهی علم با معنویت	معنویت‌گرایی
۰۰۰۲۲۱	خودسازی و تهذیب نفس	معنویت‌گرایی
۰۱۰۳۳۱	آمیختن آموزش با تربیت نفسانی	معنویت‌گرایی
۰۱۱۰۱۲	توجه به جنبه‌های دینی	معنویت‌گرایی
۰۲۰۳۲۱	آمیختن علم با معنویت	معنویت‌گرایی
۹۳۰۶۲۹	شناخت معارف دینی	معنویت‌گرایی
۰۱۰۳۳۱	آمیختن آموزش با اخلاق	اخلاق‌مداری

کد	مضمون پایه	مضمون سازمان‌دهنده
۸۱۱۱۱۶	وفاداری به اخلاق	اخلاق‌مداری
۸۱۱۱۱۶	وفاداری به اخلاق	اخلاق‌مداری
۸۱۱۱۱۶	وفاداری به اصول	قانون‌مداری
۸۱۱۱۱۶	آزادی بیان در چارچوب قانون	قانون‌مداری
۰۰۰۲۲۱	تقویت بنیه انقلابی	انقلابی‌گری
۰۱۱۰۱۲	توجه به جنبه‌های انقلابی	انقلابی‌گری
۰۰۰۲۲۱	حفظ و تقویت اصول و خطوط اساسی انقلاب	انقلابی‌گری
۹۳۰۶۲۹	شناخت مبانی انقلاب اسلامی	انقلابی‌گری
۸۸۰۴۱۳	سابقه درخشان علمی	خودباوری
۹۱۰۹۲۱	یک روز علم دنیا دست ما مسلمان‌ها بوده	خودباوری
۸۸۰۴۱۳	(در گذشته) سهم عمده در بنای علمی دنیا	خودباوری
۰۰۰۲۲۱	احساس می‌توانیم	خودباوری
۸۷۰۲۱۴	تلاش علمی	مجاهدت علمی
۹۱۰۹۲۱	همت کنیم، تلاش کنیم	مجاهدت علمی
۸۷۰۲۱۷	وجود همت و تلاش	مجاهدت علمی
۹۱۰۷۲۲	تلاش بی‌وقفه علمی	مجاهدت علمی
۰۰۰۲۲۱	همت جوانان برای پیشرفت	مجاهدت علمی
۸۴۰۲۱۴	همت	مجاهدت علمی
۸۶۰۶۱۲	هممتان را بلند بگیرید	مجاهدت علمی
۹۳۰۶۲۹	جهاد مستمر علمی	مجاهدت علمی
۸۳۰۹۲۶	جرئت علمی	نشاط علمی
۸۱۱۱۱۶	تضارب آراء و عقول	نشاط علمی
۹۰۰۲۲۷	تعدد آراء و تضارب آراء	نشاط علمی
۹۰۰۲۲۷	نشاط علمی	نشاط علمی
۸۵۰۷۱۳	شجاعت علمی	نشاط علمی

کد	مضمون پایه	مضمون سازمان‌دهنده
۸۱۱۱۱۶	تشکیل کرسی‌های نقد	نشاط علمی
۸۱۱۱۱۶	شجاعت نظریه‌پردازی	نشاط علمی
۸۷۱۰۲۱	ترویج نقد	نشاط علمی
۸۱۱۱۱۶	نشاط اجتماعی	نشاط علمی
۸۲۰۲۲۲	جرئت علمی	نشاط علمی
۷۰۰۴۲۰	نوآوری	نوآفرینی
۹۰۰۲۲۷	نگاه نوآورانه	نوآفرینی
۷۰۰۴۲۰	نوآوری	نوآفرینی
۰۰۰۲۲۱	نوآوری در شیوه‌ها و روش‌ها و کارکردها	نوآفرینی
۸۲۰۲۲۲	توانایی نوآوری	نوآفرینی
۸۱۱۱۱۶	تولید فکر علمی	نوآفرینی
۸۲۰۲۲۲	توانایی نوآوری	نوآفرینی
۸۱۱۱۱۶	تولید فکر علمی	نوآفرینی
۸۱۱۱۱۶	وفاداری به منطق	روشمندی
۸۱۱۱۱۶	وفاداری به منطق	روشمندی
۹۰۰۲۲۷	استفاده از چارچوب‌های علمی و فنی	روشمندی
۹۰۰۲۲۷	استفاده از شیوه‌ها، متون و روش‌های علمی تجربه‌شده	روشمندی
۸۵۰۷۱۳	پرهیز از تقلید گرایی	عدم تقلید گرایی
۸۷۰۲۱۴	عدم الگوبرداری بی‌قید شرط از نظریه‌پردازان غربی	عدم تقلید گرایی
۸۷۰۲۱۴	غلط بودن ترجمه گرایی	عدم تقلید گرایی
۹۰۰۲۲۷	پرهیز از مونتاز نظریه‌ها	عدم تقلید گرایی
۸۹۰۷۲۹	نظریه‌پردازی اسلامی	نظریه‌پردازی اسلامی
۹۰۰۲۲۷	نظریه‌پردازی اسلامی	نظریه‌پردازی اسلامی
۹۰۰۲۲۷	استفاده از منابع اسلامی	نظریه‌پردازی اسلامی
۹۰۰۲۲۷	نظریه ناب اسلامی	نظریه‌پردازی اسلامی

کد	مضمون پایه	مضمون سازمان‌دهنده
۸۱۱۱۱۶	تولید فکر دینی	نظریه‌پردازی اسلامی

جدول بالا حاکی از این است که تحلیل مضمون فراگیر انتظارات و اهداف از نظریه‌پردازی و تولید علم مبتنی بر بیانات و مکتوبات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در حوزه فردی، شامل ۵۹ مضمون پایه و ۱۱ مضمون سازمان‌دهنده است.

جدول شماره ۵: تحلیل مضمون فرا بر انتظارات و اهداف از نظریه‌پردازی و تولید علم مبتنی بر بیانات و مکتوبات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در حوزه حاکمیتی

کد	مضمون پایه	مضمون سازمان‌دهنده
۸۴۰۲۱۴	وجود استعداد خیلی خوب	شکوفایی استعدادها
۰۰۰۲۲۱	وجود استعداد گوناگون	شکوفایی استعدادها
۰۰۰۲۲۱	استعداد پیشرفت	شکوفایی استعدادها
۸۸۰۴۱۳	وجود استعداد علمی	شکوفایی استعدادها
۸۲۰۲۲۲	به کارگیری استعداد ایرانی	شکوفایی استعدادها
۰۱۰۲۲۱	شکوفایی استعدادهای نوجوان و جوان	شکوفایی استعدادها
۹۲۰۶۰۶	وجود ظرفیت برای پیشرفت علمی	شکوفایی استعدادها
۸۷۱۰۲۱	جذب افراد مستعد و باانگیزه	شکوفایی استعدادها
۸۷۰۲۱۷	امید به آینده	امیدآفرینی
۹۱۰۷۲۲	وجود آینده روشن	امیدآفرینی
۹۸۰۳۰۸	امیدوار کردن جوانان	امیدآفرینی
۹۸۰۳۰۸	معرفی پیشرفته‌های علمی	امیدآفرینی
۹۵۰۱۱۱	آن چیزهایی که ما برای چشم‌انداز آینده در نظر گرفته‌ایم خیالات نیست، واقعیات است.	امیدآفرینی
۸۱۱۱۱۶	تشکیل کرسی‌های پاسخ به سؤالات و شبهات	آزادی بیان
۸۱۱۱۱۶	تشکیل کرسی‌های مناظره	آزادی بیان
۸۷۱۰۲۱	ترویج آزاداندیشی	آزادی بیان
۸۷۱۰۲۱	اصلاح و بازنگری برنامه و روش‌های آموزشی	تحول‌آفرینی
۸۷۱۰۲۱	ارتقاء کمی و کیفی مراکز و فعالیت‌های پژوهشی	تحول‌آفرینی

کد	مضمون پایه	مضمون سازمان‌دهنده
۰۰۰۲۲۱	تحول خواهی و تحول‌آفرینی	تحول‌آفرینی
۰۰۰۲۲۱	ایجاد یک حرکت جهشی و جهادی	تحول‌آفرینی
۸۷۰۲۱۴	نظریه‌سازی در علم انسانی	تحول علوم انسانی
۸۷۱۰۲۱	تحول و ارتقاء علوم انسانی	تحول علوم انسانی
۸۷۱۰۲۱	اصلاح و بازنگری متون	تحول علوم انسانی
۹۳۰۶۲۹	تحول و ارتقاء علوم انسانی	تحول علوم انسانی
۸۳۰۹۲۶	تحول در علوم انسانی	تحول علوم انسانی
۸۷۱۰۲۱	ترویج نظریه‌پردازی	ترویج نظریه‌پردازی
۷۰۰۴۲۰	به‌روزرسانی نظریه‌ها	ترویج نظریه‌پردازی
۸۱۱۱۱۶	«تولید نظریه و فکر»، تبدیل به یک ارزش عمومی در حوزه و دانشگاه شود.	ترویج نظریه‌پردازی
۸۱۱۱۱۶	از نظریه‌سازان، تقدیر به عمل آید.	ترویج نظریه‌پردازی
۸۳۰۹۱۱	کرسی‌های نوآوری را تلویزیونی کنید.	ترویج نظریه‌پردازی
۸۳۰۹۱۱	خط تولید علم و فکر و نظریه را برنامه‌ریزی شده دنبال کنید.	ترویج نظریه‌پردازی
۸۴۱۰۱۳	ترویج نظریه‌پردازی و تولید علم	ترویج نظریه‌پردازی
۸۷۰۲۱۴	به فکر نظریه‌سازی باشید	ترویج نظریه‌پردازی
۹۰۰۲۲۷	گسترش نظریه‌پردازی	ترویج نظریه‌پردازی
۹۰۱۰۱۴	گفتمان‌سازی نظریه‌پردازی	ترویج نظریه‌پردازی
۹۰۱۰۱۴	وضعیت‌شناسی نظریه‌پردازی	ترویج نظریه‌پردازی
۸۱۱۱۱۶	تشکیل کرسی‌های نظریه‌پردازی	ترویج نظریه‌پردازی
۸۲۰۲۲۲	تولید علم ... به‌صورت انگیزهای عام... و یک عبادت تلقی شود.	ترویج نظریه‌پردازی
۸۲۰۵۱۵	کار تئوریک در زمینه‌های مختلف	ترویج نظریه‌پردازی
۸۵۰۸۱۸	تشکیل کرسی‌های نظریه‌پردازی	ترویج نظریه‌پردازی
۰۲۰۷۲۵	هنوز از لحاظ دانش و علم عقب هستیم.	پیشرفت علمی
۸۷۰۹۲۴	پیشرفت علمی کشور	پیشرفت علمی
۰۱۰۸۲۸	باید پیشرفت علمی کنیم	پیشرفت علمی

کد	مضمون پایه	مضمون سازمان‌دهنده
۰۱۰۳۳۱	فراگیری علم	پیشرفت علمی
۰۰۰۲۲۱	پیشرفت علمی؛ یک آرمان است.	پیشرفت علمی
۰۱۰۹۱۶	باید از لحاظ علمی جلو برویم	پیشرفت علمی
۰۱۱۰۱۲	پیشرفت علمی نباید فراموش شود.	پیشرفت علمی
۸۶۰۶۱۲	پیشرفت در زمینه دانش	پیشرفت علمی
۹۳۰۶۲۹	ارتقای جایگاه جهانی کشور در علم و فناوری	پیشرفت علمی
۸۰۰۸۲۰	نظریه ... در میدان عمل اتفاق افتد.	پیشرفت کشور
۹۹۰۲۲۸	علم برای گشایش افق آینده است.	پیشرفت کشور
۹۹۰۲۲۸	علم برای پیشرفت کشور است.	پیشرفت کشور
۹۷۰۳۲۰	هدف پژوهش حل مسائل کنونی و آینده کشور	پیشرفت کشور
۰۱۰۳۳۱	علم نافع نیاز حتمی و فوری کشور	پیشرفت کشور
۹۷۰۳۲۰	هدف پژوهش یکی حل مسائل کنونی و آینده کشور	پیشرفت کشور
۹۸۰۳۰۸	حل مسائل کشور، علم نافع است.	پیشرفت کشور
۰۲۰۲۱۲	سیاست اصلی آموزش و پرورش آموزش تأمین نیازهای امروز و فردای کشور باشد.	پیشرفت کشور
۰۱۰۷۱۱	پیشرفت علمی مایه پیشرفت کشور است.	پیشرفت کشور
۰۱۱۰۱۲	عبور از خطوط مقدم علم	تولید علم
۸۲۰۲۲۲	رفتن راه‌های نارفته	تولید علم
۸۲۰۲۲۲	کشف ناشناخته	تولید علم
۸۲۰۲۲۲	پیدا کردن راه‌های میان‌بر	تولید علم
۸۶۰۶۱۲	شکستن مرزهای علم	تولید علم
۸۸۰۴۱۳	درنوردیدن مرزهای علمی	تولید علم
۹۲۰۶۰۶	شکستن مرزهای علم	تولید علم
۹۲۰۶۰۶	نهضت نرم‌افزاری	تولید علم
۰۱۱۰۱۲	عبور از مرزهای دانش نباید فراموش شود.	تولید علم
۰۱۰۹۱۶	تولید علم را جدی دنبال کنید	تولید علم

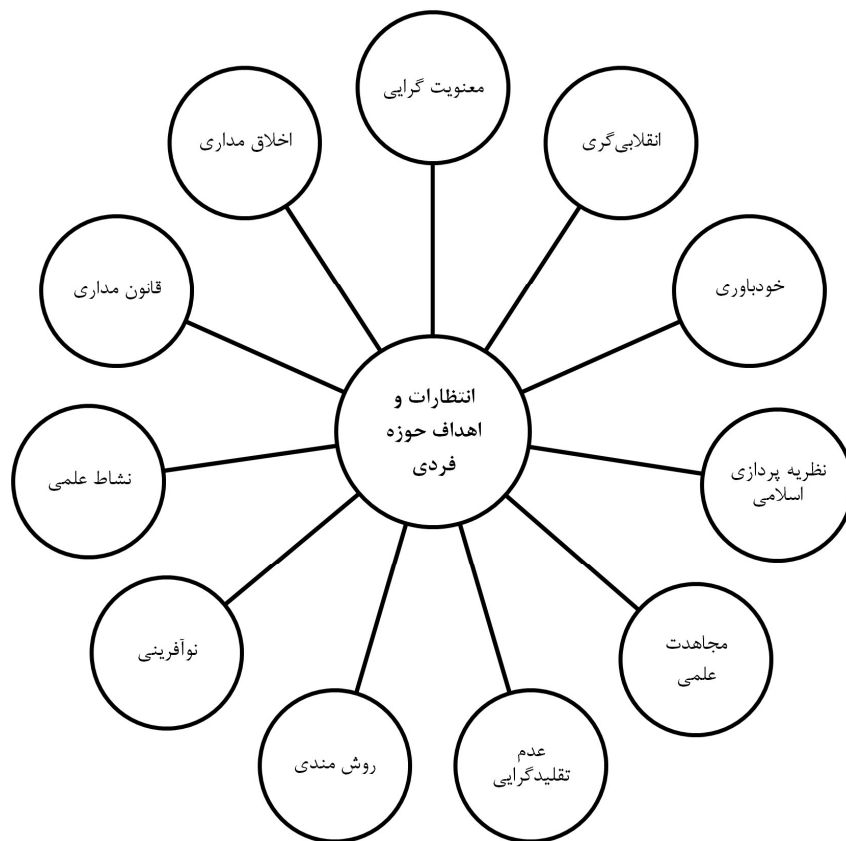
کد	مضمون پایه	مضمون سازمان‌دهنده
۰۱۰۹۱۶	در دانشگاه باید علم تولید بشود.	تولید علم
۰۱۰۹۱۶	خطوط مرزی علم را شکستن و جلو رفتن	تولید علم
۹۲۰۶۰۶	استغنائی علمی	استقلال علمی
۹۳۰۶۲۹	کسب مرجعیت علمی و فناوری در جهان	مرجعیت علمی
۹۷۰۳۲۰	هدف پژوهش یکی رسیدن به مرجعیت علمی	مرجعیت علمی
۰۰۰۲۲۱	پیشرو در علم	مرجعیت علمی
۸۶۰۶۱۲	هدف مرجع علمی و فناوری دنیا باشید.	مرجعیت علمی
۸۷۰۹۲۴	مرجعیت علمی دور از دسترس نیست.	مرجعیت علمی
۰۱۰۳۳۱	تولید علم	مرجعیت علمی
۹۷۰۳۲۰	هدف پژوهش رسیدن به مرجعیت علمی	مرجعیت علمی
۰۰۰۲۲۱	ممکن بودن مرجعیت علمی	مرجعیت علمی
۰۰۰۲۲۱	هدف باید مرجعیت علمی باشد.	مرجعیت علمی
۷۹۰۷۱۴	خط کلی نظام اسلامی، رسیدن به تمدن اسلامی است.	تمدن نوین اسلامی
۹۰۰۶۲۶	هدف نهائی را باید ایجاد تمدن اسلامی جدید قرارداد	تمدن نوین اسلامی
۹۴۱۰۰۸	باید دنبال تمدن نوین اسلامی باشیم.	تمدن نوین اسلامی
۰۰۰۲۲۱	هدف ایجاد یک تمدن نوین اسلامی است.	تمدن نوین اسلامی
۹۱۰۷۲۲	برنامهریزی برای فارسی‌زبان علم	فارسی‌زبان علم
۸۷۰۲۱۷	نیاز به زبان ایران	فارسی‌زبان علم
۸۴۰۲۱۴	اگر یک پژوهشگر بخواهد به فلان نظریه علمی دست پیدا کند، ناچار باشد زبان فارسی را یاد بگیرد.	فارسی‌زبان علم
۸۶۰۶۱۲	هر دانشمندی اگر بخواهد به آخرین فرآورده‌های علمی دست پیدا کند، ناچار باشد زبان فارسی را یاد بگیرد.	فارسی‌زبان علم
۸۶۰۶۱۲	مجبورند کتاب شمارا ترجمه کنند یا زبان شمارا یاد بگیرند.	فارسی‌زبان علم
۹۱۰۷۲۲	اگر کسی بخواهد به تازه‌های علمی دست پیدا کند، مجبور باشد زبان فارسی یاد بگیرد.	فارسی‌زبان علم
۹۵۰۱۱۱	اگر کسی خواست به تازه‌های علمی آن روز دست پیدا کند، مجبور بشود بیاید زبان فارسی یاد بگیرد	فارسی‌زبان علم

کد	مضمون پایه	مضمون سازمان‌دهنده
۹۹۰۲۲۸	هر کسی خواست از تازه‌های علمی دنیا بهره ببرد، مجبور باشد زبان فارسی یاد بگیرد.	فارسی‌زبان علم
۰۰۰۲۲۱	کشور باید به عزت علمی برسد.	اقتدار ملی
۹۹۰۱۰۳	کشور بایستی قوی بشود (قوت علمی)	اقتدار ملی
۹۹۰۲۲۸	علم اقتدار است، علم قدرت است	اقتدار ملی
۰۰۱۱۲۸	علم به معنای واقعی کلمه قدرت است.	اقتدار ملی
۰۰۱۱۲۸	دانش برای یک کشور توانایی می‌آورد، اقتدار می‌آورد.	اقتدار ملی
۰۱۰۲۰۶	با دانش، اقتدار ملی را تأمین بکنند	اقتدار ملی
۰۱۰۲۰۶	دانش و علم، به یک ملت و به یک کشور اقتدار می‌دهد.	اقتدار ملی

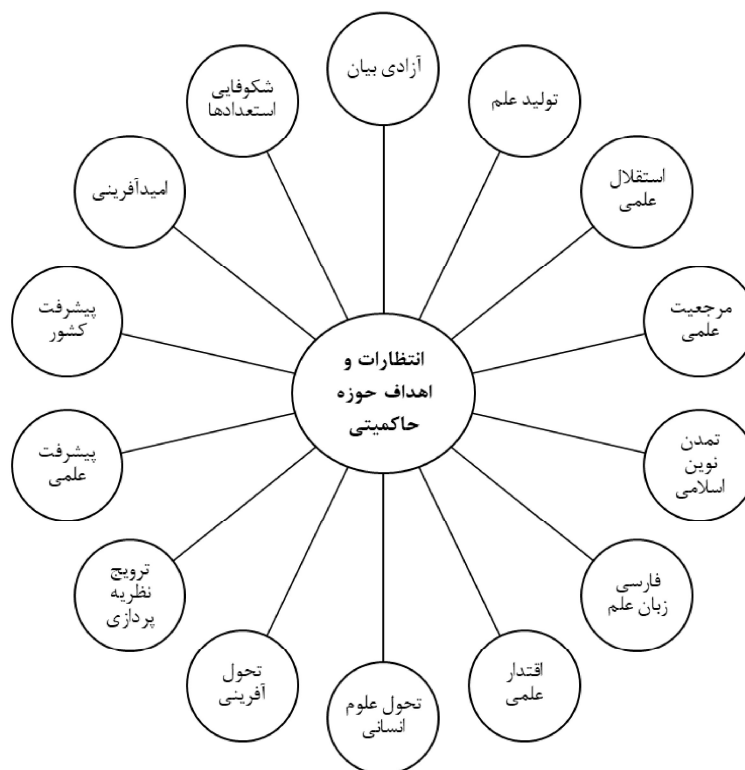
جدول بالا حاکی از این است که تحلیل مضمون فراگیر انتظارات و اهداف از نظریه‌پردازی و تولید علم مبتنی بر بیانات و مکتوبات حضرت امام‌خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در حوزه حاکمیتی، شامل ۹۹ مضمون پایه و ۱۴ مضمون سازمان‌دهنده است.

یافته‌های پژوهش

مطابق تجزیه و تحلیل صورت گرفته انتظارات و اهداف از نظریه‌پردازی و تولید علم مبتنی بر بیانات و مکتوبات حضرت امام‌خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در حوزه «فردی و حاکمیتی» در نمودار (۲ و ۱) نمایش داده شده است.



نمودار (۱) شبکه مضامین انتظارات و اهداف از نظریه‌پردازی و تولید علم بر اساس بیانات و مکتوبات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در حوزه «فردی»



نمودار (۲) شبکه مضامین انتظارات و اهداف از نظریه پردازی و تولید علم بر اساس بیانات و مکتوبات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) در حوزه «حاکمیتی»

نتیجه گیری

حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، هدف گذاری نهایی انقلاب اسلامی را شکل گیری تمدن نوین اسلامی قرار داده است. سنگ بنای اصلی تشکیل هر تمدنی تولید علم است. از این رو مقام معظم رهبری از دهه هشتاد تا کنون همواره بر تحضت تولید علم، جنبش نرم افزاری، شکستن مرزهای دانش و کشف ناشناخته‌ها تأکید فرموده‌اند و در این زمینه اشاره دارند به اینکه کاری بکنید که زبان فارسی، به زبان علم در دنیا تبدیل گردد. گرچه مطابق اعلام مراجع جهانی، پیشرفته‌ای بسیار خوبی طی سال‌های اخیر در زمینه علم و فناوری در کشور صورت گرفته است لیکن برای اینکه فاصله طولانی عقب ماندگی ما با کاروان علم و دانش و پیشرفت جهانی به سرعت کاهش یابد، باید نظریه پردازی و تولید علم در جامعه به یک خواست عمومی و تبدیل به ارزش شود و در فرهنگ عمومی علم را گره گشای مسائل و مشکلات جامعه بدانند. اینک که

وارد چهله دوم از عمر پرپرکت انقلاب اسلامی شده‌ایم، ضروری است مطالبه به‌حق معظم‌له جدی گرفته شود تا انتظارات و اهداف برشماری شده محقق گردد.

ازاین‌رو مقاله پیشرو برای یافتن پاسخ به سؤال تحقیق کلیه بیانات، احکام و مکتوبات مقام معظم رهبری از سال ۱۳۶۸ تا ۱۴۰۲ در حوزه موضوع تحقیق به شیوه تمام شمار مطالعه گردید و از طریق روش تحلیل مضمون تعداد؛ ۱۵۸ مضمون پایه، ۲۵ مضمون سازمان‌دهنده و ۲ مضمون فراگیر حاصل شد. مطابق تجزیه و تحلیل صورت گرفته و یافته‌های حاصل شده، انتظارات و اهداف نظریه‌پردازی و تولید علم در حوزه فردی عبارتند از: معنویت‌گرایی، اخلاق‌مداری، قانون‌مداری، انقلابی‌گری، خودباوری، مجاهدت علمی، نشاط علمی، نوآفرینی، روشمندی، عدم تقلیدگرایی، نظریه‌پردازی اسلامی و در حوزه حاکمیتی شامل: شکوفایی استعدادها، امیدآفرینی، آزادی بیان، تحول‌آفرینی، تحول علوم انسانی، ترویج نظریه‌پردازی، پیشرفت علمی، پیشرفت کشور، تولید علم، استقلال علمی، مرجعیت علمی، تمدن نوین اسلامی، فارسی‌زبان علم، اقتدار ملی است.

در بررسی به‌عمل آمده، محرز گردید که محققان داخلی مرتبط با موضوع مقاله، تحقیق و پژوهشی انجام نداده‌اند. تحقیقات خارجی نیز چون از نظر هستی‌شناسی، معرفت‌شناسی، انسان‌شناسی و جامعه‌شناسی با مبانی و آموزه‌های اسلامی دارای تفاوت ماهوی است، موردتوجه قرار نگرفته است. لیکن جنبه‌های نوآوری مقاله عبارتند از؛ داده‌های جمع‌آوری شده علاوه بر دست‌اول بودن و تطابق با زیست‌بوم کشور و لحاظ همه جنبه‌های مادی و معنوی ذی‌ربط در نظریه‌پردازی و تولید علم، مبتنی بر دیدگاه یک شخصیت علمی، مذهبی و سیاسی است که حدود ۳۵ سال، بر همه جوانب، زوایا و پیشران‌های نظریه‌پردازی و تولید علم در کشور تسلط دارد. در ضمن احصاء انتظارات معظم‌له در این زمینه ضرورت اجرایی شدن منویات ایشان را دوچندان می‌نماید.

امید است با تحقق مطالبات رهبر معظم انقلاب اسلامی در حوزه نهضت نرم‌افزاری، شاهد افزایش شتاب علمی کشور، دستیابی به مرجعیت علمی و درنهایت شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی باشیم. ان‌شاءالله. به‌این‌ترتیب، نتایج تحقیق به سؤال اصلی تحقیق مبنی بر اینکه: «انتظارات و اهداف از نظریه‌پردازی و تولید علم در اندیشه امام‌خامنه‌ای (ظله‌العالی) کدامند؟» پاسخ مناسب داده است.

با توجه به یافته‌های تحقیق پیشنهادهای زیر به پژوهشگران ارائه می‌شود.

(۱) میزان تأثیر هر یک از مضامین سازمان‌دهنده در مضامین فراگیر را اندازه‌گیری نمایند.

(۲) مضامین سازمان‌دهنده را اولویت‌بندی نمایند.

(۳) مطالعه تطبیقی مرتبط با موضوع تحقیق از کشورهای پیشرفته صورت گیرد.

منابع

الف- منابع فارسی

- امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، (۱۳۹۹)، حدیث ولایت، لوح فشرده مجموعه رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی تهران، موسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی.
- زین‌الدینی، مجید؛ محمد، قنذاقی، (۱۴۰۲)، الگوی فرایندی نظریه‌پردازی؛ روشی نو در ولید نظریه‌پردازی، فصلنامه علمی مطالعات مدیریت راهبردی دفاع ملی، سال هفتم، شماره ۲۶، (تابستان)، صفحه- از ۳۱۱ تا ۳۴۸.

ب- سایت‌ها

- تارنمای دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سید علی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، قابل دسترسی در وبگاه اینترنتی: www.khamenei.ir
- تارنمای مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، سیاست‌های کلی نظام، قابل دسترسی در وبگاه اینترنتی: www.majlis.ir

پ- منابع خارجی

- Parker, Lee D. & Roffey, Bet H., (1997), Methodological Themes: Back to the Drawing Board: Revisiting Grounded Theory and the Everyday Accountant's and Manager's Reality, Accounting, Auditing & Accountability Journal, 10(2).
- Braun, Virginia, Clarke, Victoria(2006), Using thematic analysis in Psychology, Qualitative Research in Psychology, Vol.2, No.6(June2006)77-101.